

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

fi.registrator@regeringskansliet.se
Kopia: JU.SSK@regeringskansliet.se

Yttrande avseende betänkandet "En ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret" (SOU 2020:29)

Om Teknikföretagen

Teknikföretagen är den främsta företrädaren för svensk industri. Tillsammans står våra 4 200 medlemsföretag för en tredjedel av Sveriges export. Uppdraget är att ge företagen bästa möjliga konkurrenskraft. Tillsammans med medlemsföretagen bygger Teknikföretagen vidare på Sveriges historia som innovativ och teknisk stormakt.

Om Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF):

SOFF är en intresseförening för Sveriges säkerhets- och försvarsföretag, med över hundra företag som medlemmar. Vår förening fungerar som en långsiktig partner och ett forum för att tillvarata våra medlemmars intressen och sätta fokus på marknadens behov. Vi står för ansvarsfulla affärer och aktiviteter.

Medlemmarnas affärsverksamhet har ofta en viktig roll att spela i Sveriges försvars- och krishanteringsförmåga, i en tid då säkerhetspolitik och marknad är tätt sammanlänkade.

Inledning

Teknikföretagen och SOFF ställer sig positiv till utredningens förslag om att inrätta ett nationellt center för att stärka det psykologiska försvaret.

Teknikföretagen och SOFF kan se att statsunderstödda påverkans- och informationsoperationer riktade mot det svenska samhället är ett allvarligt och ökande problem, där även företag blir mer utsatta. Medlemsföretag vittnar om desinformationsaktiviteter även relaterat till marknadshändelser, inte minst internationella företag inom försvarsområdet där säkerhetspolitik är en del av affärsverksamheten. Området är därför angeläget. Betänkandet lägger viss vikt vid företagets betydelse för samhällets säkerhet och krishanteringsförmåga.

Det finns skäl att göra något. Teknikföretagen och SOFF har i utbytet med berörda myndigheter upplevt brister i resurser och samordning.

Ansvarsfördelningen är oklar främst avseende gränsen brottslighet (polisen), hot mot demokratin (Säpo) och påverkanskampanjer mot försvaret (Must).

Det behöver dock inte lösas med en ny myndighet. För även med en ny myndighet kommer ovan viktiga ansvar ligga på olika myndigheter. En myndighet – som har att hantera försvars- och utrikessekretess – innebär också stora administrativa kostnader inte minst på skalskydd. Utmaning med säkerhet är dock inte endast fysisk, utan du behöver skapa en god säkerhetskultur hos medarbetare samt i relation till andra myndigheter. Så länge statens verksamhet är ändamålsenlig och effektiv har SOFF principiellt ingen uppfattning om hur staten väljer att organisera myndigheter och verksamhet. Vi vill samtidigt, eftersom hotet är brådskande, poängtera att en ny myndighet riskerar att tappa fart i det viktiga arbetet inför EU:s ordförandeskap 2023 för förtroende mellan organisationer/individer tar tid. Det är inte orimligt att en effektivitet kan uppnås genom andra styrformer och resurser till idag berörda myndigheter. SOFF ser samtidigt att det finns stora synergier till nuvarande verksamheter vid berörda myndighet kring inrättandet av det aviserade cybersäkerhetscentret. Ett exempel på samarbetsform, som skulle kunna tjäna som modell, är Nationellt center för terrorbedömning ([NCT](#)).

Särskilda synpunkter

Teknikföretagen och SOFF håller i allt väsentligt med om utredningens ställningstaganden och förslag, och vill lämna följande synpunkter och förslag:

- Då Teknikföretagen och SOFF:s medlemsföretag bedöms tillhöra den del av näringslivet som har hög risk att bli utsatta för olika typer av påverkanskampanjer har vi analogt också behov av stöd från olika myndigheter att hantera detta. En påverkanskampanj kan, vilket betänkandet redogör för, ske med ett flertal olika metoder varför en heltäckande bild av en operation antas endast analyseras av en myndighet med tillgång till det relevanta underrättelseflödet för att rätt bedöma detta i en samlad kontext. Den samverkan som ska åstadkomma detta återfinns i kapitel 10 men upplevs som vagt skriven. För att kunna hålla ihop kedjan "Identifiera - Analysera – Möta" bör en ökad tydlighet av underrättelsetjänsternas roll

sammanhanget göras och hur dessa kan stödja alternativt stödjas av näringslivet.

- Ett vanligt tillvägagångssätt vid avancerade och riktade angrepp är en kombination av cyberangrepp och informationspåverkan. En viktig, men ännu inte etablerad aktör, kommer planerade Cybersäkerhetscentrat att vara. Detta centrum nämns inte i betänkandet, men när det iståndsätts, eller om motsvarande funktioner kommer att finnas i andra organisationer, bör samverkansformer med den nya myndigheten vara en central fråga. Näringslivets aktörer kan stödja myndigheternas arbete både med att identifiera och rapportera olika påverkanskampanjer. Det är också viktigt att privata företag från myndigheten erhåller korrekt, trovärdig och snabb information om pågående operationer som kan påverka verksamheterna. Näringslivets aktörer kan också behöva expertstöd för att hantera detta.
- Eftersom cyberangrepp och försök till otillbörlig informationspåverkan i stor utsträckning riktas mot företag i Sverige, ser Teknikföretagen och SOFF att frågan är av central betydelse, både för våra egna medlemmar och för Sveriges näringsliv i stort. Näringslivets roll och betydelse kan behöva ett större fokus än vad utredningen lagt. Teknikföretagen och SOFF vill föreslå att näringslivet på lämpligt sätt involveras i myndighetens eventuella framtida verksamhet och nätverk. Dels handlar detta om hur vi får privata verksamheter att bli mer öppna med vilka cyberangrepp och informationspåverkansoperationer som tycks rikta sig mot näringslivet och den fria marknaden, dels hur den nya myndigheten ska hitta arbetsformer för att på lämpligt utnyttja privata verksamheters resurser i uppbyggnaden av ett modernt svenskt psykförsvär.
- Enligt Teknikföretagens och SOFFs uppfattning bör vidare stor vikt fästas vid rekrytering av medarbetare till den nya myndigheten. Eftersom påverkansoperationer ofta rör sig om felaktig och förvrängd information som rör många ämnesområden, t ex historia, humaniora och kultur, psykologi, språk, medicin, teknologi, näringsliv och samhällsvetenskapliga frågor, bör medarbetare rekryteras så att myndighetens medarbetare väl täcker och

motsvarar de kompetenser och ämnesområden som påverkansoperationer kan syfta till att förvränga.

- Enligt Teknikföretagens och SOFFs uppfattning är det av central betydelse att myndigheten och myndighetens arbete har hög trovärdighet, inte minst för att skydda den mot kontrainformationskampanjer och påstående om felaktigheter och propaganda från en eventuell motståndare. Detta gäller i högsta grad också i Sveriges internationella relationer, där information från den nya myndigheten riskerar att beskyllas för att vara "svensk propaganda". Det är därför viktigt att myndighetens analyser och rapporter håller en mycket hög akademisk kvalitet (i förhållande till källor, utformning mm) och är ordentligt kvalitetskontrollerade av lämplig och relevant akademisk expertis. För att kunna hålla den erforderliga kvalitativa nivån på olika analyser måste därför den nya myndigheten erhålla tillräckliga ekonomiska medel för att kunna anlita rätt expertis som också ges möjlighet att lägga ned den tid som behövs för att informationen ska bli korrekt.
- Som utredningen påpekar kommer myndigheten i normalfallet inte vara den aktör som faktiskt möter eller bemöter desinformation som sprids inom ett visst ansvarsområde, utan detta förutsätts i normalfallet ske genom den aktör som har ansvaret. Den nya myndigheten bör därför ha kontinuerlig kontakt och avsatt tid för detta med såväl svenska myndigheter, landets nyhetsmedier, universitet/högskolor och näringslivet för att kunna lämna snabb, korrekt och fullständig information om pågående påverkansoperationer mot olika delar av Sverige.
- Att påverkansoperationer mot vårt land, dess myndigheter, näringsliv och allmänhet är ett allvarligt hot mot demokratin och mänskliga fri- och rättigheter, och därmed de fria marknadskrafterna, är en uppfattning Teknikföretagen och SOFF delar med utredningen. Att sträva efter ett löpande samarbete och en god dialog med medierna eventuellt i kombination med kunskapshöjande aktiviteter kring påverkansoperationer och informationsberedskap kan vara ett sätt att arbeta med frågan. Rollfördelningen i detta problemområde bör vara utformad så att myndigheternas roll att lämna snabb, korrekt och fullständig information, och

mediernas roll är att bedöma nyhetsvärdet och vara konsekvensneutrala i förhållande till sin nyhetsrapportering.

- I händelse av en allvarlig säkerhetspolitisk kris eller höjd beredskap i Sverige har den nya myndigheten en särskilt viktig uppgift att fylla. Myndigheten bör ges ett överordnat ansvar för Sveriges informationsberedskap, och för att samordna och leda återuppbyggnaden av denna. I händelse av ett angrepp mot Sverige kan de vanliga informationskanalerna vara ett av de första målen en angripare försöker att ta kontroll över. Vid höjd beredskap och allvarlig kris bör myndigheten därför kunna samarbeta med ansvariga utgivare och andra nyckelpersoner inom svensk media, för att kunna bidra till korrekt information når allmänheten. Alternativa kanaler för information till allmänheten kan därför behöva byggas upp och förberedas i fredstid. Dessa kanaler måste vara robusta och användbara även vid till exempel elavbrott och avsaknad av fungerande internet.
- De uppgifter som utredningen föreslår skall samlas i den nya verksamheten är i huvudsak kopplade till otillbörliga påverkansoperationer. Teknikföretagen och SOFF anser att detta är ett prioriterat område men noterar också att det finns ett flertal andra uppgifter som normalt associeras till begreppet psykologiskt försvar men som här inte skall ingå i verksamhetens uppgifter. Benämningen psykologiskt försvar kan därför vara missvisande och leda till tveksamheter i ansvarsgränssnitt med andra utförare. Ett exempel är strategier och metoder för att bygga upp befolkningens försvarsvilja och motståndskraft. Utredningen pekar på motverkan av otillbörlig informationspåverkan som ett medel att undvika att motståndskraften och försvarsviljan försvagas. Däremot tar utredningen inte upp åtgärder för att bygga upp och stärka densamma.
- Utredningens kap 9 innehåller en bra beskrivning av behovet av en samordnande roll för myndigheten. Här identifieras också rollens utmaningar med hänsyn till Ansvarsprincipen och Regeringsformen. Det framgår inte med tydlighet hur detta ska lösas och här riskerar utredningens förslag att hamna i samma utövningsbegränsningar som andra myndigheter med samordningsansvar. Detta riskerar att försvåras ytterligare genom en ökad fragmentering av myndighetsstrukturer.

Som en allmän reflektion vill Teknikföretagen och SOFF även peka på att forskning och nyhetsrapportering kring problemet tenderar att fokusera på psykologiskt försvar kopplat till allmän opinionsbildning och olika hot mot demokratin. Enligt Teknikföretagens och SOFFs uppfattning behövs också ett ökat fokus och ökad kunskap om hotbilder som finns beträffande näringsidkare, hur dessa ser ut och vilka risker det rör sig om. Det nya arbetet med att stärka Sveriges psykologiska försvar behöver därför också lägga resurser på frågan om hur den nya myndigheten kan samverka med näringslivet, för att bygga ett modernt psykologiskt försvar.

Stockholm 2020-09-10

Robert Limmegård
Generalsekreterare
Säkerhets- och försvarsföretagen

Patricia Kempff
Näringspolitisk chef
Teknikföretagen